

Baerne

In dit nummer o.a.:

- 🏠 Van Logement Ubbink naar Hotel Trier Soestdijk
- 🏠 Groeten uit Baarn: Baarnse ansichten en hun uitgever
- 🏠 Geboren, getogen: Kees Koffrie

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN DE VOORZITTER

Laat ik positief beginnen: het is lente en dus is de werkgroep Oude Begraafplaats weer begonnen met de voorjaarswerkzaamheden op deze historische plek van Baarn. Een ander positief punt is dat de redactie van de *Baerne* er weer in geslaagd is om een heel mooi juni-nummer te maken, maar dat heeft u natuurlijk al gezien!

Helaas ben ik minder positief over de andere activiteiten van onze vereniging. Deze zijn door corona aan banden gelegd. Zo staat de expositie '125 jaar Baarnsche Courant' te verstoffen in de Oudheidkamer, omdat publiek vanwege corona niet welkom is. Maar de tentoonstelling loopt door tot eind augustus en volgens het openingsplan van de Rijksoverheid heeft u dan nog ruimschoots gelegenheid deze bijzondere expositie te bezoeken. Ingevolge dit openingsplan mogen op 26 mei a.s. de culturele instellingen weer open. Hieronder vallen o.a. de musea en dus de ook de Oudheidkamer. Maar bij corona is een waarschuwing op zijn plaats: als de besmettingen en ziekenhuisopnames stijgen, dan kan het zo maar zijn, dat alles weer verder opschuift in de tijd. Het is daarom goed om regelmatig onze website te raadplegen. Hier vindt u de actuele informatie met betrekking tot onze activiteiten en de heropening van de Oudheidkamer. En als u dan toch onze website bezoekt, is het ook aardig om daar de door RTV Baarn gemaakte film over de expositie '125 jaar Baarnsche Courant' te bekijken.

Ik weet overigens niet hoe het u vergaat, maar een activiteit die ik erg mis zijn de le-

zingen. Onderwerpen en sprekers hebben we genoeg, maar bijeenkomen in coronatijd is niet goed mogelijk. Hopelijk kunnen we deze verenigingsactiviteit dit najaar weer oppakken. U wordt hierover natuurlijk tijdig geïnformeerd.

Rest mij nog u te attenderen op onze Algemene Ledenvergadering, die we veiligheidshalve hebben verschoven naar 9 november van dit jaar. Ik hoop dat we dan weer met een groot aantal leden bij elkaar kunnen komen en na het officiële ALV-gedeelte nog een interessante lezing of iets dergelijks aan u kunnen presenteren.

U allen hartelijk groetend en u een fijne zomer toewensend,
Jan Baerends

INHOUD

Van de voorzitter	33
Aanwinsten 1e kwartaal 2021	34
Van Logement Ubbink naar Hotel Trier	
Soestdijk	35
Groeten uit Baarn:	
Baarnse ansichten en hun uitgevers	45
Tentoonstellingen in coronatijd	53
Rectificatie	53
Geboren, getogen: Kees Koffrie	56
Colofon/agenda	64

Foto omslag: Groeten uit Baarn, uitgave van NV Luxe Papierwarenhandel v.h. Roukes & Erhart, Baarn.

AANWINSTEN EERSTE KWARTAAL 2021

De collectie van de Oudheidkamer is in dit kwartaal uitgebreid met 89 stukken, waaronder 60 promotieartikelen van Baarnsche bedrijven en organisaties, allen afkomstig uit één schenking. Verder werden er 4 geluidsdragers gedoneerd en 23 boeken. Wij zijn de gulle gevers zeer dankbaar. Mocht u iets in huis hebben dat een relatie heeft met de geschiedenis van Baarn en wilt u het een goed thuis bieden, neemt u dan contact op met de Oudheidkamer via Eoudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

In willekeurige volgorde: LP Farewell Blues (Polygram Record Service); zes gramokaarten met '45 R.P.M.' single, met de afbeeldingen 3x Romy Schneider, Watermolen, Nijmegen en Alkmaar; gramokaart 45 toeren single De Twee motten gezongen door Dorus (reclame Roxasect); Het Celesti Kwartet, door Leo Boudewijns; blauwe stoffen pet met klep van Asbestverwijdering De Ruijter B.V.; gipsen borstbeeldje van koningin Wilhelmina; gipsen borstbeeldje van prins Hendrik; porseleinen bord met opschrift 'Juliana-Beatrix, Troonoverdracht 30 april 1980'; porseleinen tafelbelletje met opschrift 'Paleis Residentie Baarn' en afbeelding van paleis Soestdijk; aardewerken grijze tegel van Brandweer Baarn; groot bruin 3 kiloblik 'Gestampte Muisjes, P. de Ruyter & Zn, Baarn'; gele kunststof houder voor notitieblaadjes van Hartog Transport Baarn; aardewerken beker met opschrift 'Juliana 1909-1989, 80 jaar'; bronzen bord 'N.V. Philips Phonografische Industrie'.

VAN LOGEMENT UBBINK NAAR HOTEL TRIER SOESTDIJK

De afgelopen maanden ontstaan er vanwege de toekomstplannen regelmatig discussies over de verkeerssituatie rondom Paleis Soestdijk en de overlast van het doorgaande verkeer door Baarn. Het doortrekken van de Biltseweg via de Praamgracht naar de A1 is een van de ideeën die gelanceerd zijn. Bij al die plannen en discussies blijft het nog steeds bekende ‘kruispunt Trier’ een onderwerp dat emoties oproept. Niet zo zeer vanwege het kruispunt zelf maar wel door de verhalen rondom Hotel Trier. Dit hotel stond aan de Praamgracht nummer 11 en lag precies op de grens tussen Baarn en Soest. Het was Baarns grondgebied, maar doordat het hotel steeds verbonden werd met Soestdijk was dit kadasterfeit bij velen niet bekend. In de naslagwerken over Baarn komt Hotel Trier summier voor. Toch was het jarenlang een hotel met status en een roemruchte geschiedenis.

door René van Hal

Logement Ubbink

Lang voordat er sprake was van een Hotel Trier, bestond er al een logement op die locatie aan de Praamgracht. Hendrik Ubbink had in april 1857 de Logements- en Stalhouders Affaire G. van Leersum gekocht. Een maand ervoor was hij getrouwd met Wijgje van Herwaarden. Beiden waren in Soest geboren en zullen ongetwijfeld bekend zijn geweest met dit logement, want Hendriks moeder Rijkje was een zus van de eigenaar, Gijsbert van Leersum.¹ Voor Hendrik zal de rol van uitbater van een logement niet vreemd geweest zijn, omdat zijn vader Gerrit Ubbink herbergier was geweest² van herberg De Drie Ringen in de Kerkebuurt van Soest.

De term ‘logement’ was in die tijd gebruikelijk voor eenvoudige overnachting met een maaltijd, als in een herberg. Naast de logiesfunctie omvatte het complex ook een stalhouderij. Je kon er als zomerresident of logementgast je paard(en) stallen, en Hendrik fokte zelf ook paarden. Regelmatig zien we in advertenties dat er goed getrainde paarden verkocht wor-

den, vaak als tweespan. Waarschijnlijk was hij naast fokker ook menner, en zette hij zijn paarden voor de koets om ritjes door de omgeving te maken met zijn gasten.

Kadasterkaart uit 1832 (hisgis.nl) met het perceel van Gerrit van Eck (1791-1858), veehouder en uitbater van een logement, de tweede echtgenoot van weduwe Jan van Leersum, Marritje Roodhart (1768-1832). Marretje was de moeder van Rijkje en Gijsbert van Leersum, laatstgenoemde zette met zijn andere zussen Mijntje en Gijsje het logement voort tot de verkoop in 1857 aan neef Hendrik Ubbink.

Rondom het logement en de stalhouderij was veel ruimte. Aan de zijde van de Praamgracht en de Soestdijkerstraat was een ruim terras ingericht, waar eeuwenoude bomen zorgden voor de nodige beschutting. De aantrekkelijkheid van het terras en van een verblijf in het logement werd voor een deel bepaald door de directe aanwezigheid van Paleis Soestdijk, dat zeker in de zomermaanden veelvuldig door de koninklijke familie werd bewoond.

Van logement naar hotel

In 1879 zien we dat de naam van Logement Ubbink gevoeglijk wijzigt in Hotel Ubbink. Het was voor de omgeving een belangrijke plaats om bijeen te komen. Het Koninklijk Huis hield

er jaarlijkse openbare verkopeningen van verschillende soorten hout (eiken, sparren, kastanje, iepen, beuken) dat uit het onderhoud van de Domeinen beschikbaar was gekomen. Er vond ook de driejaarlijkse verpachting plaats van de tollens van doorgaande wegen in de omgeving van Baarn, Soest en Eemnes: de Veenhuizertol, de Tol in de Birk en aan de weg naar Soesterberg in Soest, bij Groeneveld in Baarn maar ook die bij Huizen, Blaricum en Naarden. De opbrengst was voor de eigenaren van de wegen, die daarvan het onderhoud konden betalen. Er werd echter nogal vaak geklaagd over de toestand van de wegen en het gebrek aan onderhoud. Deze dienstverlening door de familie Ubbink gold ook voor diverse

Hotel Ubbink rond 1875 (coll. Archief Eemland).

openbare verkopen van buitenplaatsen in Soest en Baarn, en vrijwillige en faillissementsverkopen van roerende en onroerende goederen. Opvallend bij deze verkopen is dat zowel vader Gerrit als zoon Hendrik Ubbink een rol speelden in het verstrekken van informatie over het aanbod en zij ook de kijkdagen regelden.

Vernieuwingen na 1885

In 1884 wordt al duidelijk dat de gezondheid van Hendrik Ubbink verslechtert en hij wil het hotel van de hand doen. Daar is het uiteindelijk niet van gekomen, omdat zoon Gerrit met zijn verloofde Cornelia Geertruida Schimmel de exploitatie overnam. Op 27 maart 1884 trouwde het paar in Amersfoort.³ Onder het toezien oog van Gerrit Ubbink komt er steeds meer leven in het hotel. Tijdens de zomermaanden werden op het terras concerten georganiseerd door verschillende muziekgezelschappen, waaronder veel militaire muziekkorpsen. Het terras bood plaats aan 400 tot 500 bezoekers. Bij de organisatie van de concerten werd later ook samen gewerkt met de Baarnse hoteleigenaren Zeiler (Hotel Zeiler aan het Stationsplein) en Veerman (Hotel Velaars aan de Brink). Hierdoor ontstond een jaarlijks programma met ongeveer twaalf goede muziekuitvoeringen in de Baarnse horeca, zoals in een krantenbericht is beschreven.

Het hotel werd ook nog steeds regelmatig gebruikt voor openbare verkopen en verpachtingen. Hoewel er initiatieven waren genomen om het hotel te verbouwen en aan te passen aan de eisen van de tijd, is het daar tijdens het beheer van Gerrit Ubbink niet van gekomen.

Soester Paardentram

Sinds 1874 beschikte Baarn over een treinstation gelegen aan de spoorlijn van Amsterdam naar Amersfoort. Ook inwoners van Soest maakten gebruik van dit station. Al in 1889 waren er initiatieven om een paardentramlijn aan te leggen vanaf het station Baarn naar Soest. Daarvoor was wel toestemming nodig van het Koninklijk Huis, omdat de tramlijn zou lopen over grond van de Koninklijke Domeinen. Uiteindelijk zou het vijf jaar duren voordat er concrete stappen werden gezet voor de aanleg van de tramlijn. De lijn zou gaan lopen van station Baarn naar de remise tegenover de Oude Kerk in Soest waar nu het Emmamonument staat en kreeg een halte bij Hotel Ubbink.

Voor de exploitatie werd een Naamloze Vennootschap Soester Paardentramweg opgericht. Gerrit Ubbink was een van de aandeelhouders, evenals o.a. de Soester burgemeester Loten van Doele Grothe, de Soester gemeentearst dokter Batenburg, en de intendant van Paleis Soestdijk namens Koningin Emma. De Algemene Vergaderingen werden jaarlijks in Hotel Ubbink gehouden. De paardentram is op 1 juni 1895 gaan rijden en is blijven rijden tot mei 1924, nadat in 1922 de paarden al waren vervangen door een auto (Ford).

Overname hotel door Trier

Op 5 juli 1897 overleed Gerrit Ubbink, slechts 39 jaar oud, en nog dezelfde maand volgt het bericht dat Hotel Ubbink voor f 70.000 is overgenomen door Caspar Trier. Hij zal zeker de intentie gehad hebben zijn nieuwe hotel

op Soestdijk een grootse uitstraling te geven, zoals hij dat ook had gedaan met zijn hotels in de Kalverstraat in Amsterdam ('t Poolsche Koffiehuis en Suisse). Al snel na de overname in november 1897 wordt er melding gemaakt dat de keuken een aantal weken dicht zou gaan, vanwege de verbouwing van het hotel. Voor een drankje en voor bijeenkomsten blijft het hotel geopend. Op 10 april 1898 wordt Hotel Trier na een grondige opknabbeurt en 'ingericht aan de eischen van den tegenwoordigen tijd' heropend.

Advertentie uit *Woninggids Baarn 1901* (coll. HKB).

Een jaar later, op 30 april 1899, tijdens de eerste Algemene Vergadering van aandeelhouders van de 'Naamloze Vennootschap tot exploitatie van 't Poolsch Koffiehuis' in Amsterdam, werd besloten tot de aankoop van Hotel Trier te Soestdijk. Ook de aankoop van Café en Hotel Suisse, gelegen tegenover 't Poolsch Koffiehuis in de Kalverstraat, werd bekrachtigd door de aandeelhouders. De koopsom bedroeg resp. f 150.000 en f 450.000. Daarmee bezat de NV drie hotels, die gezamenlijk werden geëxploiteerd door Trier en Eggers en de heren verdeelden in de loop der jaren veelvuldig hun aandacht over deze bedrijven. Vaak ging dat gepaard met een verhuizing van hun gezin, zodat ze afwisselend woonden in Amsterdam, Baarn en Zandvoort. Trier was in de dagelijkse praktijk verantwoordelijk voor de exploitatie van Hotel Trier. De zaken floreerden, want jaarlijks werd er dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders.

In de naamgeving wordt onderscheid gemaakt tussen het Hotel/Pension Trier en het bijbehorende café/restaurant, met steevast in de advertenties een verwijzing naar het nabijgelegen Paleis Soestdijk.⁴ Het restaurant met terras groeit al snel uit tot een drukke pleisterplaats voor wielrenners. Niet voor niets wordt er vermeld dat er een verbandkist en alle benodigde materialen voor rijwielen aanwezig zijn. Trier pakt ook de concerten weer op en zorgt voor feestverlichting op het terras om het extra gezellig te maken. Om ook uit Baarn voldoende belangstellenden te trekken worden voor de concerten extra ritten van de paardentram ingezet. Naast de concerten in de zomermaanden bleef het hotel ook gebruikt worden voor de organisatie van de verpachting van de tol-

len langs de rijkswegen, openbare verkoping van hout uit de Koninklijke Domeinen en van vele buitenhuizen in de naaste omgeving. Het hotel behield dus zijn regionale functie. Memorabel is te noemen dat in 1901 in Hotel Trier de introductie van pils plaatsvond. Pils was met name verbonden met het bier uit Pilsen, waar Trier vandaan kwam.

Brand

Tijdens de wintermaanden was het hotel gesloten, maar het werd bewoond door een huisbewaarster. Hoewel het hotel niet in gebruik was, ontstond er in januari 1904 een brand die vanzelf weer is uitgegaan. In enkele kamers, zowel op de begane grond als op de verdieping, werden brandresten gevonden. Er werd gedacht aan brandstichting en dat de brand van enige importantie was, blijkt wel uit het feit dat de burgemeester van Baarn er persoonlijk onderzoek naar deed. De huisbewaarster en de staljongen (er was dus nog steeds een stalhouderij aanwezig) werden ondervraagd. In de winter van 1908/1909 wordt het hotel aangepast aan de eisen van de tijd, in april 1909 wordt het gerenoveerde hotel in gebruik genomen. De kamers waren nu voorzien van elektrisch licht en centrale verwarming. De vertrekken werden ook als pensionkamers verhuurd, waardoor een betere bezettingsgraad kon worden behaald. Na het overlijden van Caspar Trier in juli 1918 staat het hotel weer te koop. Op 1 en 8 april 1919 werd een publieke verkoping van het pand en de inboedel gehouden. Zoals gebruikelijk in die tijd in 3 fasen: inzet, afslag en eindcombinatie. De inzet kwam uit op f 48.700. Dat de boekwaarde veel hoger was, bleek uit een verslag van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders

van 't Poolsch Koffiehuis, waarin wordt besloten de gehele reserve van de NV te bestemmen voor het 'grootte verlies' dat op de verkoop van Hotel Trier werd geleden. Uiteindelijk wordt dit hotel voor f 58.900 verkocht.

Nieuwe exploitant (1919-1953)

Al een week na de verkoop (19 april 1919) wordt het hotel weer operationeel onder een nieuwe eigenaar: J.G. Schmidt zet het voort onder dezelfde condities met concerten, openbare verkopen e.d. Het terras onder

Tegeltableau geschonken door het personeel bij het 25-jarig jubileum van het hotel aan het Rokin in Amsterdam (moderntijd.nl).

Naamgever

Caspar Trier is op 14 juni 1857 geboren in Bürgel (Thüringen, Duitsland). Hij kwam al op jonge leeftijd naar Nederland en opende in Amsterdam een agentschap van het Würzburger Hofbraühaus. Dit agentschap heeft Trier in 1888 overgedragen om daarna pachter te worden van het vermaarde 't Poolsche Koffiehuis gelegen tussen de Kalverstraat en het Rokin. Zijn ondernemingslust blijkt wel uit zijn initiatief om dit oude etablissement te vernieuwen en uit te breiden. Hij richt hiervoor een NV Maatschappij tot Exploitatie van 't Poolsche Koffiehuis op met een werkkapitaal van f 300.000. Het bestuur werd gevormd door verschillende notabelen uit Amsterdam en samen met zijn zwager Johannes Eggers voerde hij de directie.

Op 27 september 1890 werd het nieuwe hotel met tal van technische snufjes, zoals elektrisch licht, warm- en koud stromend water, een lift en een kegelbaan geopend. De zaken gingen zo goed dat binnen een jaar aan uitbreiding werd gedacht. Naastgelegen panden werden aangekocht en bij het hotel ingelijfd. In 1893 kreeg het geheel een bijzondere eigentijdse uitstraling onder architectuur van Eduard Cuypers en werd de naam gewijzigd in Hotel Polen.

In 1899 wordt het Hotel Ubbink ondergebracht in NV 't Poolsche Koffiehuis. Er wordt f 150.000 voor betaald, terwijl Trier het twee jaar daarvoor had aangekocht voor f 70.000 maar natuurlijk voor veel geld heeft laten verbouwen en aanpassen aan de eisen van die tijd.

Tegelijkertijd wordt het tegenover Hotel Polen gelegen Hotel Suisse aangekocht voor f 450.000 dat zeven jaar eerder geheel gerenoveerd was. Aan het imperium wordt enkele jaren later het in verval geraakte Groot Badhuis in Zandvoort nog toegevoegd. Ook dit hotel wordt grootschalig gerenoveerd tot een luxueus hotel met veel kamers, grote salons en zalen. Alles was berekend op een langdurig verblijf van gasten.

Ondanks het streven naar grandeur en een fraaie uitstraling van de hotels waren de gehanteerde prijzen voor pension en verblijf altijd wat lager dan die van de concurrentie. Na een verbouwing werd ook vaak de prijs niet (direct) verhoogd.

Op 19 juli 1918 overlijdt Caspar Trier, slechts 61 jaar oud in Baarn. In een in memoriam wordt vermeld dat de zeer ondernemende Trier zich had ontwikkeld tot een vermogend man en hij werd door zijn collega's en personeel op handen gedragen. Hij was een sociaal mens die zich inzette voor zijn medemens. In Hotel Polen bijvoorbeeld werden slachtoffers van een brand in december 1890 opgevangen. In een kledingmagazijn annex drukkerij tegenover Hotel Polen⁵ was brand uitgebroken en bijna alle bewoners konden zich ternauwernood zich in veiligheid stellen.

de vele bomen bleef ook een grote trekpleister. Voor de auto's van de hotel- en pension-gasten was een garage beschikbaar in de voormalige stalhouderij. Ook beschikte Hotel Trier over een tennisbaan waar een plaatselijke Soester vereniging gebruik van maakte voor haar trainingen, competitie en toernooien.

Uit een VVV-gids in Soest uit 1938 blijkt dat het hotel beschikte over 20 slaapkamers en 3 grote zitkamers. In die tijd was het de grootste accommodatie die in deze VVV-gids stond. Zeker in de jaren 1930 waren zowel Soest als Baarn zeer in trek voor een vakantie. Schmidt heeft met zijn hotel zeer veel profijt gehad van het feit dat Prinses Juliana en Prins Bernhard vanaf 1937 in het paleis gingen wonen. Niet alleen dagjesmensen, die een glimp van het prinselijk paar wilden opvangen, maakten gebruik van zijn voorzieningen, ook de buitenlandse pers werd ondergebracht in het hotel toen de prinsesjes Beatrix en Irene, en na de Tweede Wereldoorlog Marijke (Christina) werden geboren. Al dagen voor de geboorte hadden ze hun intrek genomen in het hotel en waren er internationale telefoonverbindingen aangelegd. De binnenlandse pers had een kamer betrokken in het Badhotel te Baarn.

In de periode na 1920 werd het verkeer rondom Hotel Trier steeds drukker. Verschillende keren werden de eigenaren van de wegen naar De Bilt, Amsterdam en Amersfoort rondom het hotel aangesproken op de slechte toestand van de wegen en het kruispunt. Tot 1927 waren het nog particuliere tolwegen, daarna was de provincie Utrecht verantwoordelijk. Menigmaal gebeurden er ongelukken met soms fatale afloop.

De oorlogsperiode was natuurlijk een moeilijke tijd, ook voor de horeca. Rondom de be-

vrijding heeft Hotel Trier een bijzondere rol vervuld. Op het kruispunt bij het hotel werd op 7 mei 1945 de overgave van de Duitsers bekrachtigd aan de 49th (West Riding) Infantry Division. Militairen van de 13e Britse Polar

Het kruispunt met het hotel en het tolhuisje aan de Biltseweg in 1962 (coll. HUA).

Bears Division namen daarna enkele dagen hun intrek in het hotel, omdat ze betrokken waren bij de inzameling van wapens en munitie van de bezetters, die op de weilanden naast de Biltseweg plaats vond. Een explosie van de munitie tussen Hees en Soestdijk op 10 mei 1945 kostte 13 militairen het leven.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft Hotel Trier nooit meer de grandeur van voor de oorlog terug gekregen. Natuurlijk was jaarlijks op 30 april de viering van Koninginnedag een van de hoogtepunten met duizenden bezoekers die deelnamen aan het bloemendefilé langs het paleis dat vanaf 1949 werd georganiseerd. Voor het hotel stond altijd een bloemenkraam voor een aankoop op het laatste moment. Het terras van Trier was een verzamelplaats voor Oranjefans. Schmidt overleed 70 jaar oud op 8 december 1953 en het hotel werd verkocht.

Militairen bij Hotel Trier, mei 1945 (coll. HUA).

Nieuwe eigenaren

De familie De Beaufort, eigenaar van Huize Den Treek in Leusden, kocht Hotel Trier, maar zij wist er eveneens geen nieuw elan in te brengen. Ze liet het hotel zoals zij het gekocht had van Schmidt. In 1960 besloot de familie het hotel te verkopen aan Jan van der Assem die grootse plannen had met het hotel. Hij was al eigenaar van het eveneens gerenommeerde hotel/restaurant De Haagsche Schouw te Voorschoten.⁶ Al vrij snel kwam hij met nieuwbouwplannen die door de gemeente Baarn werden omarmd. Verschillende gemeentelijke instanties en de schoonheidscommissie gaven akkoord en de bouwvergunning werden vlot afgegeven. Het zou een hotel moeten worden met twee op elkaar aansluitende vleugels

met diverse hotelkamers, een restaurant, een grote zaal van 14 bij 30 meter, een uitgebreid terras en een grote parkeerruimte op de plek van de stalhouderij. Doordat het hotel aan een rijksstraatweg stond en er wederom plannen waren om het kruispunt aan te passen, was er ook toestemming nodig van Den Haag.

Eind 1960 stopte Van der Assem al met de exploitatie van Hotel Trier en hij verplaatste het grootste deel van de nog bruikbare inventaris naar zijn hotel in Voorschoten. Het overige werd tijdens veilingen op 28 tot en met 30 juni 1961 openbaar verkocht.

Rijkswaterstaat, die advies moest geven voor de nieuwbouw, heeft hier jaren over gedaan. Zij had in 1962 het plan om de Biltseweg in 1967 door te trekken tot de A1 en dan zou

nieuwbouw van het hotel een obstakel vormen. Hoeveel ruimte er nodig was, werd niet zo snel duidelijk en is ook nooit duidelijk geworden, omdat de plannen niet tot uitvoering zijn gekomen. De lange looptijd van de procedure, maar ook de risico's voor de toekomst van het hotel, deed de eigenaar besluiten af te zien van afbraak en nieuwbouw, en in 1962 ging hij in gesprek met Provincie Utrecht over de verkoop van het complex. Hierover bereikte hij in 1964 overeenstemming, het werd overgenomen voor f 480.000.

Hotel Triest

Tot het moment van de definitieve afbraak op 19 mei 1964 viel het hotel ten prooi aan vandaan. Dit werd geïllustreerd door de herbenoe-

ming in Hotel Triest. Vooral de jeugd vierde er feest en dat konden ze volgens omwonenden ongehinderd doen. De politie kwam volgens hen te weinig in actie om er paal en perk aan te stellen. Voor de Baarnse politie, het hotel stond immers op Baarns grondgebied, lag het te ver buiten de route, hoewel er in die periode 's nachts meer surveillanceritten langs werden gestuurd om de situatie aldaar in de gaten te houden. Voor de Soester politie gold dat het niet hun verantwoordelijkheid was om op te treden. Er werden beruchte feestjes gevierd die zelfs aan de orde kwamen tijdens het proces rondom de 'Baarnsche Moordzaak',⁷ want de daarbij betrokken jongelui hadden zich ook in dit hotel uitgeleefd.

'Hotel Triest' in 1963 (coll. Historische Vereniging Soest/Soesterberg).

Met dank aan Hans Kruiswijk voor zijn waardevolle adviezen.

Bronnen

Archief Eemland

Archief Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Archief Historische Kring Baerne (HKB)

Het Utrechts Archief (HUA)

Krantenberichten in diverse plaatselijke, regionale en landelijke bladen..

Eigen ervaringen met Hotel Trier.

Filmarchief van de familie Van Hal/Van Kwawegen.

CBG.nl

Groenegraf.nl, Vermeulen, E.: '5 mei 1945: het was in de dagen net ervoor en kort daarna, dat er in Baarn iets is gebeurd'.

"t Poolsche Koffiehuis' op modernetijd.nl.

Wiewaswie.nl

Noten

1. Rijkje en Gijsbert waren kinderen uit het eerste huwelijk van Marretje Roodhart met Jan van Leersum. Haar tweede echtgenoot Gerrit van Eck (Eek) bezat in 1832 al het huis en erf aan de Praamgracht en stond bij de Volkstellingen van 1839 en 1849 als logementhouder resp. kastelein vermeld.
2. In de huwelijksakte van Hendrik Ubbink met Wijgje van Herwaarden staat echter vermeld dat vader Gerrit winkelier was en de bruidegom timmerman.
3. De familie Schimmel was een Amersfoortse horecafamilie, Cornelia's broers Antonie en Dirk, die bij het huwelijk getuigen waren, zijn eveneens logementhouders. En Antonie was op 17 januari 1884 getrouwd met Rijkje Ubbink, de oudere zus van Gerrit.

4. De geboorte van prinses Wilhelmina en het feit dat Koningin-Moeder Emma veelvuldig op Paleis Soestdijk verbleef, trok veel dagjesmensen naar Baarn en Soest. Ook wanneer de verjaardag van het prinsesje op Soestdijk werd gevierd was dat een belevenis voor mensen in de wijde omtrek.
5. Op 9 mei 1977 is Hotel Polen door een grote brand verwoest. Niet minder dan 33 personen kwamen hierbij om het leven en 57 raakten gewond. Noodzakelijke brandveiligheidsaanpassingen waren op dat moment nog niet uitgevoerd. Het hotel is daarna niet meer opgebouwd.
6. Dit hotel bestaat nog steeds onder de naam Van der Valk Leiden. Jan van der Assem was in 1948 getrouwd met Maria (Riet) Helena van der Valk, dochter van Martien, de oprichter van het hotelconcern.
7. De zaak die de geschiedenis in ging als 'de Baarnse moordzaak' was een geruchtmakende affaire die speelde tussen 1960 en 1963. Het betrof de moord die in 1960 werd gepleegd door de toen 17-jarige Boudewijn Henny, zijn 15-jarige broer Ewout en hun 16-jarige vriend Hennie Werkhoven op de toen 14-jarige Theo Mastwijk uit Soest. De broers Henny kwamen uit een vooraanstaande Baarnse familie. Het lichaam van het slachtoffer werd eind oktober 1961 gevonden in een oude beerput bij villa *Canton*. De zaak diende anderhalf jaar later voor de rechtbank te Utrecht, 25 t/m 29 maart 1963.

GROETEN UIT BAARN:

BAARNSE ANSICHTEN EN HUN UITGEVERS

Vroeger brachten de meeste Nederlanders hun vakantie (eens per jaar en in de zomer) in hun eigen land door. Mensen met een smalle beurs kampeerden of huurden een week een zomerhuisje, beter gesitueerden logeerden enkele weken in een pension of hotel, vele rijken hadden een tweede villa, ergens buiten de stad, en verbleven daar de hele zomer.

door Frits Booy

Kleine landelijke dorpen met weinig verkeer en een rijke, gevarieerde natuur in de omgeving (hei, bos, rivier, meer of zee) waren (en zijn) bij vakantiegangers erg in trek. Door de uitbreiding van het spoorwegnet en het aantal stations en betere economische omstandigheden waardoor een week vakantie kon worden verkregen (en betaald!), nam het toerisme vanaf circa 1900 toe.

Ook Baarn werd een vakantieoord, onder meer door het verkrijgen van een spoorwegstation. Lange tijd telde het dorp zeker vijf hotels en wel 70 pensions, zodat vele Baarnsars 's zomers een aardige boterham aan het toerisme verdienden. Landelijk bekend was het chique *Bad-Hotel*, maar ook de hotels Zeiler en Velaars en de pensions van de familie Hageman genoten bekendheid.¹

Als men ergens een tijdje logeerde, was het gebruikelijk dat men een ansichtkaart met een afbeelding van een aspect van de plaats of de omgeving ervan naar familie en bekenden stuurde om te melden, waar en hoe men de vakantie doorbracht.

Het ontstaan van ansicht- of prentbriefkaart

De ansichtkaart (genoemd naar de Duitse *Ansichtpostkarte*), ook wel ansicht of prentbriefkaart genoemd, ontstond aan het eind van de 19e eeuw. Door

Het *Bad-Hotel* aan de Julianalaan, uitg. J.H. Schaefer, Amsterdam, 1900 (coll. HKB).

Juwelier van Doorm

Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

Maurice Lacroix

Bruno Söhnle

Seiko

Pulsar

Breil

Danish Design

Tommy Hilfiger

Zinzi

Rosa di Luca

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

NACHTEGAALLAAN 43 - 3741 WT BAARN

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

Kaart met meer dan één afbeelding; het is merkwaardig dat er twee afgebeelde plekken bij zijn, die ook elders in ons land te vinden waren. Uitg. Warenhuis 1001, Baarn, poststempel 1941.

het toenemende toerisme en goedkoper geworden druktechnieken was het lonend om voor toeristen kaarten te vervaardigen met afbeeldingen van dorpen en steden, het leven daarin en de omringende natuur. In circa 1880 liet boekhandel Koster in Amsterdam als eerste briefkaarten drukken met foto's of tekeningen van delen van dorpen en steden en hun omgeving. In ruimte voor een geschreven tekst op zo'n kaart was niet voorzien: de hele voorzijde bevatte een of meer afbeeldingen, de hele achterzijde was bestemd voor adressering. Als afzenders iets aan geadresseerden wilden schrijven, deden ze dat onder, op of om de afbeelding heen

Globaal genomen zijn er drie soorten toeristische prentbriefkaarten: met een grote afbeelding (foto of tekening), met enkele kleine afbeeldingen of met een grote afbeelding met daarin verwerkt een verticale harmonicastrip

met enkele zeer kleine afbeeldingen. Voorop de kaart staan meestal de beschrijving van het afgebeelde en de naam van de uitgever. Er zijn ook kaarten waar deze beide gegevens achterop vermeld zijn.

Baarnse ansichtkaarten

Voor Baarn lieten boek- en papierwarehandelaren natuurlijk ansichtkaarten maken met afbeeldingen van imposante Baarnse gebouwen als paleis *Soestdijk*, kasteel *Groeneveld*, de Pauluskerk en pittoreske plekjes als het Cantonspark, de Grote Kom in het Baarnse bos of een plekje aan de Eem. Ook kwamen er kaarten met afbeeldingen van karakteristieke villa's als *Waldheim* (waarin in 1919 Het

Baarnsch Lyceum werd gevestigd), *Rusthoek* van baron Van Heemstra en *Uytenbosch* van bankier J.L. Pierson. Een enkele keer toont een kaart een interieur, bijvoorbeeld de Leuvenzaal in paleis *Soestdijk* en de raadzaal van het toen nieuwe gemeentehuis. Verder bestaan er kaarten met monumenten erop afgebeeld zoals De Naald en het gedenkteken voor Christoffel Pullmann, beide in de buurt van paleis *Soestdijk*. Ook zijn er afbeeldingen van hotels als Bad-Hotel, Zeiler en De Pauw, en van pension Hageman aan de Bosstraat. Misschien hebben de eigenaren van deze horeca-instellingen er bij de kaartenmakers op aangedrongen om een foto van hun hotel of pension op een ansicht vast te leggen, en hebben ze er zelfs voor betaald. Ludieke kaarten zijn er ook: we zien een tekening van een voorwerp met een klepje waaronder een verticale reeks van gevouwen minifootjes zit die eruit

Stenen bruggetje over het pad naar de overgang van het spoor. Uitgave J.F. van de Ven, Baarn.

moeten worden gehaald. Soms staat er *Groet uit Baarn* of *Groeten uit Baarn* voorop een Ansichtkaart.

Wie gaven de Baarnse kaarten uit?

De Ansichtkaarten over Baarn werden toen vaak ontworpen en uitgegeven door landelijke uitgeverij als Latour (Utrecht), Nauta (Velsen), Vivat en J.H. Schaefer (Amsterdam), maar ook door Baarnse kantoorboekhandels, papierwinkels en kleine uitgeverijen.

Er waren kaarten van nu nog bestaande boekhandels, namelijk H.J. den Boer (villa *Canton*) en J.F. van de Ven (villa *De Harskamp*) (afb. 6), beide in de Laanstraat, en de nu onbekende A.B. Oerlemans (de brug in Eembrugge) in de Nieuwstraat. Er werden kaarten uitgegeven door andere winkels zoals De Goedkoop Winkel - 1001 artikelen (rusthuis van het Leger des Heils) in de Laanstraat, Warenhuis 1001 (kaart met vier foto's) aan de Brink, de nu onbekende uitgeverij J. Coerdès (villa *De Boomen*), J.J.E. Janssen (hotel *Velaars*) en F. Jantzen (tol bij Lage Vuursche), door de luxepapierwarenhandel van M.B. Roukes en F. Erhart (het *Cantonspark*) in de Sumatrastraat, en de inkoopcombinatie firma Voskuijl (hotel *Zeiler*).

Op vele kaarten van boekhandel Den Boer staat de naam van de fotograaf: Adr. Boer. Op sommige kaarten van Van de Ven zijn steeds dezelfde deftige dames met grote hoeden in een straat te zien.. Om zijn foto's levendig te maken heeft de fotograaf blijkbaar een aantal modellen ingeschakeld.

Een reeks minifootjes

Een goed voorbeeld van een kaart met minifootjes is een exemplaar (verzonden in 1931, zie voorzijde van dit tijdschrift) met voorop getekend een klein vliegtuig, bestuurd door een vrouwelijke piloot die zegt:

*Per vliegtuig ga 'k de post bezorgen;
Zoek eens, wat 'k voor U heb verborgen.*

Onder het toestel staat *Groeten uit Baarn..*

Op het vliegtuig is een klepje bevestigd. Als je dat hebt opgetild, kun je een verticale reeks minifootjes van Baarn tevoorschijn halen. Dat zijn natuurlijk afbeeldingen die de uitgever karakteristiek voor het dorp vond. De

reeks telt tien foto's met heel korte bijschriften, nauwelijks leesbaar, zo klein zijn ze. We zien achtereenvolgens:

- *Koninklijk Paleis* – landelijk bekend; in de jaren 1930 zomers bewoond door koninginmoeder Emma; met haar verjaardag is de traditie van het defilé daar begonnen.
- *Amaliapark* - parkje voor het station, ter herinnering aan prinses Amalia van Saksen-Weimar-Eisenach, de eerste echtgenote van prins Hendrik van Oranje-Nassau, zeer geliefd vanwege haar milddadigheid.
- *De Hooge Vuursche* – in 1910 ontworpen door Eduard Cuypers, eigendom van ex-koopvaardijofficier J.A.L. van den Bosch, die vanaf de jaren 1920 grotendeels in Amerika woonde; vanaf 1939 werd het landhuis verhuurd aan een hotelexploitant.
- *De Naald* – landelijk bekend; opgericht ter verering van de latere koning Willem II, die als kroonprins met zijn troepen in 1815 bij Quatre-Bras een belangrijke overwinning op het leger van Napoleon behaalde.
- *Berceaux* - door beuken- en eikentakken overdekt wandelpad, hier in het Baarnse bos; het pad lijkt daardoor op een overkapte wieg [= berceau in het Frans]; in de 18e eeuw aangelegd om wandelaars tegen de zon te beschermen.
- *Pullmanngraf* - een zwart geschilderde houten piramide van ruim drie meter (nu: in het Rijksmuseum), een gedenkteken voor de Duitse huursoldaat Christoffel Pullmann op de hoek Biltseweg/Amsterdamsestraatweg; hij voorkwam door zijn optreden dat patriotten in 1787 paleis *Soestdijk* innamen,

Reeks minifotootjes van Baarnse gebouwen, monumenten en natuur, behorend bij de omslag.

wat hem het leven kostte; of Pullmann ter plekke is begraven, valt te betwijfelen.

- *De Grote Kam* [moet zijn: Kom] - grootste vijver in het Sterrenbos van het landgoed *De Eult*; dit bos is aangelegd tussen 1733 en 1758 in opdracht van bankier W.G. Deutz, toen eigenaar van *De Eult*.
- *In het Baarnsche bos* - onderdeel van het landgoed *De Eult*; na 1758 kwam het landgoed in bezit van prinses Anna van Hannover, weduwe van stadhouder Willem IV, die met haar zoon op paleis *Soestdijk* woonde, waardoor het bos een wandelgebied van de Oranjes werd.
- *Aan de Eem* - met o.a. café Kuyer, lange tijd een schipperscafé, op de achtergrond; er was in 1931 al veel pleziervaart op de Eem, mede door de oprichting van de Baarnse watersportvereniging De Eem in 1923.
- *Heemstralaan* – genoemd naar mr. S.M. baron Van Heemstra, die deze laan, die toen liep van kasteel *Groeneveld* naar villa *Rusthoek*, beide zijn eigendom, liet bestraten; in 1931 misschien wel de mooiste laan van Baarn vanwege de dubbele rij beuken aan elke kant en vijf riante villa's.

Ik neem aan dat de fotootjes verkleiningen zijn van bestaande Ansichtkaarten van het normale formaat uit de collectie van de uitgever, hoewel ik maar een paar van die kaarten heb kunnen traceren, onder meer die van paleis *Soestdijk*, de Naald en de Eem.. Dat het paleis, *De Hoge Vuursche*, de Naald en het Pullmannmonument zijn afgebeeld, is begrijpelijk. Dat zijn nog steeds bezienswaardigheden in Baarn. Maar de andere afbeeldingen lijken me vrij willekeurig gekozen en zijn weinig zeggend. Het Baarnse bos komt nota bene driemaal voor!

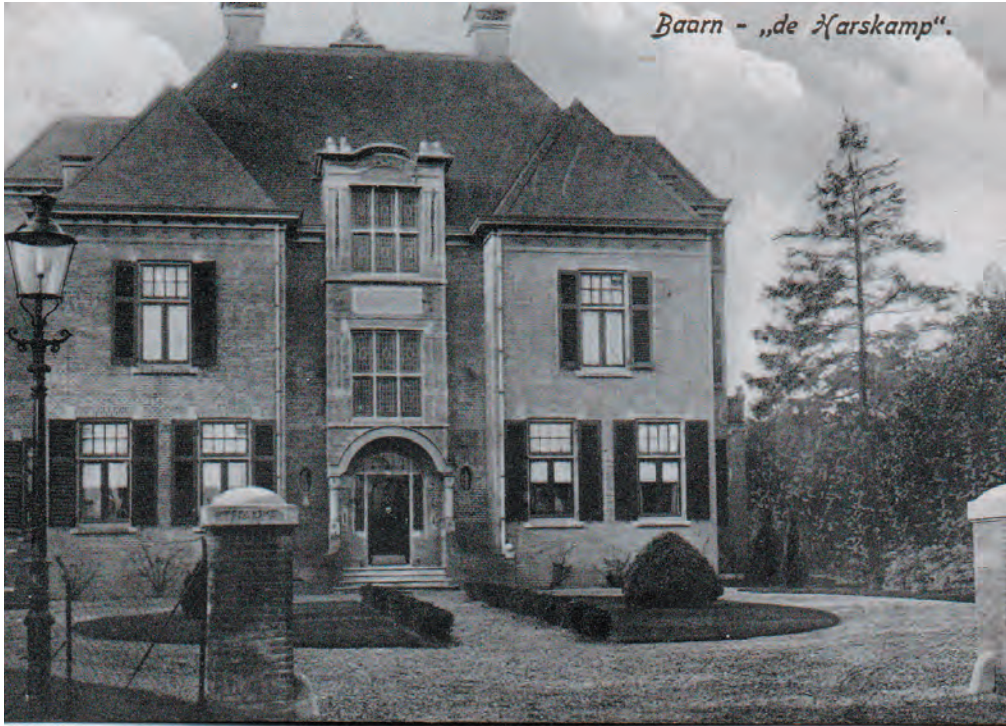
Dat is wat eenzijdig, terwijl diverse meer markante afbeeldingen van Baarn niet zijn benut zoals de Brink met de Pauluskerk of met het gemeentehuis, de watertoren of het station. Of zaten de ansichten met deze afbeeldingen niet in het fonds van de uitgever? Achterop de kaart met de reeks fotootjes staat het poststempel 23.VI.1931 en is de uitgever vermeld: N.V. Luxe Papierwarenhandel v.h. [voorheen] Roukes & Erhart, Baarn. Wie waren deze uitgevers?

Roukes & Erhart

In 1891 begon Martinus Bernardus Roukes (1862-1936) een boekhandel in Sappemeer. In 1919 richtte hij met de Oostenrijker Franz Erhart (1885-1958), vertegenwoordiger in prentbriefkaarten van de Amsterdamse kunsthandel en uitgever J.H. Schaefer, de firma Roukes & Erhart op, gevestigd in Baarn, Sumatrastraat 1. Ze legden zich vooral toe op het uitgeven van toeristische prentbriefkaarten.

Eind jaren twintig volgde Marten Martinus Roukes (1888-1960) zijn vader in de zaak op. Samen met compagnon Erhart richtte hij in 1923 de N.V. Luxe Papierwarenhandel v.h. Roukes & Erhart op. Zij brachten talloze ongekleurde en ingekleurde ansichten op velerlei gebied op de markt, o.a. over het dorp Baarn, de straten van Amsterdam, Friese klederdrachten en het Brabantse dorpsleven. Erhart woonde achtereenvolgens op Brinkstraat 23, Torenlaan 29 en Vondellaan 47b. Zeer waarschijnlijk waren dat ook de adressen van het bedrijf. In 1947 stapte hij uit de zaak, die na de dood van Roukes in 1960 werd voortgezet door zijn dochter Neeltje Alberta Heuveling-Roukes (1920-2010).

Uitgave van J.F. van de Ven, poststempel 1917.

Beeld

De afbeeldingen komen uit de collectie van de auteur, tenzij anders vermeld.

Noot

1. Zie voor meer informatie over het verleden van de horeca in Baarn het hoofdstuk 'Gastvrij Baarn' van Ton van den Oudenalder in *Duizend jaar Baarn. Geschiedenis van een Eemlands dorp* (2014), p. 147-155.

Bronnen

Groenegr.nl.
Wiewaswie.nl.

- Blok, E., Brouwer, C. en Bomert, K.: *Het Baarnse Bos. Een vorstelijk wandelpark* (2007).
- Booy, F. en Brouwer, G. (redactie): *Duizend jaar Baarn. Geschiedenis van een Eemlands dorp* (2014).
- Haverkate, H.J.: *De geschiedenis van de Nederlandse prentbriefkaart*, deel IIIA periode 1919-1945, (Vereniging Documentatie Prentbriefkaarten, 1990).
- Lammers, Fred: *Baarn in oude ansichten* deel I (1970) en deel II (1975).

TENTOONSTELLINGEN IN CORONATIJD

Op dit moment staat in de Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne nog steeds de tentoonstelling '125 jaar *Baarnsche Courant*' opgesteld. Als geïnteresseerde in de Baarnse geschiedenis mag u deze expositie eigenlijk niet missen. En dat hoeft ook niet, want deze is nog zeker tot eind augustus 2021 te zien. Zodra de coronamaatregelen het toestaan, bent u weer van harte welkom. Houdt u dan wel aan de regels rond corona, zoals handen desinfecteren, mondkapje op, niet te veel bezoekers in één keer, en afstand houden.

Als de overheid het licht op groen zet, is de Oudheidkamer weer als vanouds geopend op woensdag van 14.00 tot 16.00 u en zaterdag van 11.00 tot 13.00 u. Op onze website historischekringbaerne.nl vindt u het laatste nieuws omtrent de bezoekbaarheid van de Oudheidkamer.

Een tentoonstelling bij de Historische Kring Baerne over de geschiedenis van de Baarnsche Courant.

RECTIFICATIE

In het artikel 'Jazz in town' in januari-nummer 2020 van de *Baerne* staat een verkeerde naam bij de foto met optreden van de gastzangeres. In plaats van Judith Dufourny stond zangeres Sonja Pelasula afgebeeld. Op bijgaande foto een optreden in Tomatuva in 1965 met zangeres Judith Dufourny, begeleid door haar man Foppe Sinnighe-Damsté op gitaar en Arie van Wegen op bas.

Met Sonja Pelasula

Met Judith Dufourny

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders-de Jong, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

apotheek.julius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

GEBOREN, GETOGEN: KEES KOFFRIE

Opgroeien in Baarn, het is zo slecht nog niet. In deze serie gaan we terug in de tijd, terug naar het ouderlijk huis en naar de buurt waar dat ouderlijk huis stond. Want de ene buurt was de andere niet. Deze keer de jonge jaren van Kees Koffrie, een echte heikneuter van de oude Oosterhei.

door Marjo Stam

Op 24 maart 1942, midden in de Tweede Wereldoorlog, wordt Kees Koffrie geboren als zoon van Joukje Trijntje van der Laan en Jacobus (Ko) Koffrie, metselaar van beroep. Twee jaar later, op 23 januari 1944, in de hongerwinter, volgt zijn broertje Gerrit Hendrik. Kees wordt geboren in de Oosterstraat 64 (eerder genummerd als nr. 34, maar met de bouw van de huizen voor Philipspersoneel kregen de huizen een nieuwe nummering) en tot

zijn huwelijk in 1966 zal hij er blijven wonen. Koffrie is een bekende naam in Baarn, vooral vanwege Kolen- en Oliehandel (Flip) Koffrie uit de Noorderstraat en straatomroeper Dirk Koffrie, bijgenaamd Dove Dorus. Maar dat is een andere tak, van de broer van zijn overgrootvader.

Vader Jacobus groeit samen met broer Karel Frederik en zijn zussen Jannigje, Wilhelmina en Catharina op aan de Pompstraat 2 (een zij-

De Oosterstraat gezien in zuidelijke richting. Het 'Oostersch Café' werd later café Tieleman en is nu Chinees afhaalrestaurant Hong Kong.

straatje van de voormalige Eikenbosweg, de parallelweg langs de Wijkamplaan).

De familie van Kees' moeder Joukje komt uit Friesland, maar haar ouders trekken vanwege de slechte economische omstandigheden met het gezin van acht kinderen naar Amsterdam waar haar vader bij de politie komt te werken. Joukje vindt als jonge vrouw in Baarn een betrekking als kookster bij de familie Van Lidth de Jeude aan de Emmalaan. Hoe zijn vader en moeder elkaar hebben leren kennen, weet Kees niet precies, misschien kwam vader voor een klus naar de Emmalaan of wellicht zijn ze elkaar tegengekomen op een dansavondje. Na hun huwelijk in 1939 gaan ze aan de Oosterstraat 64 wonen. Dit ouderlijk huis speelt tot op de dag van vandaag een belangrijke rol in het leven van Kees Koffrie.

Opgroeien op de Oosterhei

Kleine Kees maakt de laatste oorlogsjaren mee en hoe jong hij ook was, hij bewaart er nog levendige herinneringen aan, vooral aan de strenge winter van 1944. *Mijn grootvader van moederskant was met de drie jongste zonen en dochter naar Soest verhuisd nadat zijn vrouw was overleden. Mijn tante Mien zorgde voor grootvader terwijl de drie jongens (Maup, Gerrit en Jo) vaak bij ons logeerden. We sliepen allemaal op matrassen in de woonkamer, met geblindeerde ramen. Elektriciteit was er niet meer maar er stond een fiets in de kamer waar iedereen om beurten op trapte om een beetje licht te produceren. In dat jaar kregen we, na de slag om Arnhem, ook nog een evacué uit Arnhem in huis, tante Dora, een rijzige vrouw met een grijze jas en een rode strik in het haar. Zij ging met ons kinderen naar het voedseluitgiftepunt Oosterhei, bij kruidenier*

Pieter de Kleer op de hoek van de Piet Heinlaan en de Noorderstraat. De hongerwinter was verschrikkelijk. Van bakker Schrijvers uit de Gaslaan kreeg mijn moeder af en toe een half broodje en van melkhandel Jan Schouten en zijn broer Joop wat melk. Ook aten we tulpenbollen. Moeder en haar schoonzus Maria van der Laak (de echtgenote van Karel Frederik) trokken voor voedsel met een handkar naar Dedemsvaart. Op de terugweg tussen Nijkerk en Bunschoten stuitten ze op Duitse soldaten die de kar met eten in beslag wilden nemen. Mijn moeder en mijn tante maakten een hoop misbaar en uiteindelijk mochten ze met het eten hun tocht vervolgen.

De bevrijding in mei 1945 herinnert Kees zich nog als een groot feest met eindelijk lekker eten. *Ik weet nog dat ik met mijn vader over de Vondellaan wandelde en we Engelse soldaten tegenkwamen. Mijn vader kreeg een blik met sigaretten en ik een snee wittebrood met jam. Er werd ook een bevrijdingsfeest op de Torenlaan gevierd: een optocht voor kinderen. Ik was verkleed als kabouter, inclusief witte kriebelbaard en mijn opa had een kruiwagen getimmerd waarop hij de goud geschilderde blikken letters K.E.E.S. met kleine spijkertjes aan weerskanten had vastgenageld. De kruiwagen was door Jaap Werkhoven versierd met bloemen en planten. Ik won er een tweede prijs mee. Voor Tante Dora weer terugkeerde naar Arnhem beleefde zij een romance met een Engelse militair die haar vaak op de Oosterstraat kwam opzoeken. Ze hadden elkaar ontmoet bij een van de dansavonden die vanwege de bevrijding werden georganiseerd.*

Bevrijdingsfeest op de Oosterhei.

Een hechte buurt

Zowel de oorlogsjaren als de naoorlogse jaren op de Oosterhei worden gekenmerkt door saamhorigheid: je kende iedereen bij naam (en bijnaam), in tijden van nood hielp je elkaar. De buurt was bijna een dorp in een dorp, voor alle eerste levensbehoeften (melk, groente, brood, kolen, etc.) waren winkels en bedrijven in en om de Oosterstraat. Leveranciers zoals de melkboer en de kruidenier kwamen nog aan huis waar het boodschappenlijstje al klaar lag. Opgroeien in Baarn in de naoorlogse jaren was voor kinderen een walhalla: er was nog weinig verkeer en Kees speelt bijna altijd buiten; in de speeltuin Oosterkwartier waarvan zijn vader met twee andere metselaars de grote en kleine glijbaan had gebouwd, en als hij iets ouder is, voetbalt hij vaak op het trapveldje op de hoek

Oosterstraat/Eikenbosweg. Nog weer later geeft de gemeente de buurtkinderen materiaal om hun eigen doelen te maken en een voetbalveldje aan te leggen. *Ruimte was er volop en we speelden wedstrijdjes tegen jongens uit andere buurten zoals Patrimonium (de buurt bij de Bremstraat) of tegen jongens uit het Rooie Dorp. Spannend was ook om te spelen in de door de Duitsers gebouwde bunkers aan de Da Costalaan.*

Als de Vogelbuurt - een typische wederopbouwwijk met zogenaamde duplexwoningen - eind vijftiger jaren van de vorige eeuw wordt gebouwd naast de begraafplaats aan de Lepelaarstraat, spelen Kees en zijn vrienden daar altijd 'steenrovertje' en verstoppen zich soms onder de vloeren van de nieuwe woningen. Zeer tot ongenoegen van opzichter Wout

van de Hoef, een oude baas met markante snor. Natuurlijk is het gezin Koffrie lid van de buurtvereniging Oosterhei die allerlei activiteiten organiseert. *Het sinterklaasfeest werd gevierd in het St. Nicolaasgebouw op de Brink en ook wel in het zaaltje Intiem van Co van Amerongen aan de Oosterstraat, en elk jaar was er een uitstapje. Met een rode bus van Tensen reden we naar Oud Valkeveen, of naar de dierentuin of de Bedriegertjes (Rozendaal, Gelderland). Mijn moeder gaf ons dan altijd verse broodjes mee van bakkerij Van Ommen uit de Noorderstraat die zij al om 7.30 uur ophaalde. Verser kon het niet.* En er is een actieve toneelclub met jaarlijks een uitvoering in Astoria in de Oranjestraat.

Ontwikkeling Oosterhei en Oosterstraat

Voor 1800 was de Baarnse hei een klein onderdeel van de enorme heidevlakte die zich uitstreckte tussen Amersfoort en Huizen. Schapenteelt was het belangrijkste middel van bestaan. Langs de Oosterstraat neemt de bewoning vanaf 1850 toe. Deze straat is van oudsher een route naar de heidegronden ten zuiden van Baarn en liep via de Schapendrift (nu Kerkstraat) over de Noorderlaan (tegenwoordig Faas Eliaslaan) en de Noorderstraat. Intensivering van

Schaapskooi op de plaats van de Nieuwe Algemene Begraafplaats, ca. 1910.

de bebouwing in Oude Oosterhei (het gebied tussen de Javalaan, Torenlaan, de Wijkampaan/Bremstraat, Margrietstraat en het Cantonspark) vindt ook plaats vanaf de tweede helft van de 19e eeuw. In die tijd ontwikkelt de Oosterstraat zich tot de centrale noord-zuidroute van het zuidoostelijk deel van Baarn. De villabouw in Hoog Baarn doet de vraag naar diensten en producten stijgen en er vestigen zich boerenbedrijfjes en allerlei neringdoenden op de hei. Zo ontstaan tuinderijen, petroleum- en turfhandelaren, kruideniers.

Omstreeks 1910 raakt de buurt overvol. De gezinnen zijn groot en goedkope huurwoningen schaars. Pas na 1920 wordt in Baarn begonnen met sociale woningbouw o.a. met de bouw van de huidige 'Bloemenbuurt'. Kees weet nog goed welke delen van de Oosterhei nog onbebouwd waren in zijn jeugd: *Het deel van de Oosterstraat waar nu de flats staan was allemaal weiland. De Vogelbuurt bestond nog niet, ter hoogte van waar nu uitvaartcentrum De Ark ligt aan de Reigerstraat, had mijn vader een stuk bouwland, en bijna op de plek waar nu de speeltuin is, lag het voetbalveld van voetbalclub Tabor. Voorbij het laatste huis aan de Oosterstraat kon je een pad naar rechts volgen, langs volkstuintjes, doorlopen en voorbij een hek liep je dan tot aan de Praamgracht. Als je rechtdoor liep en het pad in het verlengde van de Oosterstraat volgde langs een moerasje links dan kwam je uit bij de Eem. Daarin heb ik leren zwemmen en in winters waarin de Eem bevroren was, maakten we schaatsritten naar Amersfoort en naar 't Raboets, waar de Eem uitmondt in het Eemmeer.*

't Oosterbosch, rond 1900, waar later de Sparrenlaan is aangelegd.

Al voor de oorlog werkt vader als metselaar voor aannemer Hendrik Bon die zijn bedrijf aan de Eemnesserweg 80 had. In 1950 viert hij er z'n 12,5-jarig jubileum en ontvangt een fraai horloge. Vlak daarna, in 1951, overlijdt Hendrik Bon; vader Ko krijgt een aanbod om het bedrijf over te nemen, maar hij durft zo'n risicovolle stap niet te zetten en komt in dienst bij Willem Geijtenbeek uit de Westerstraat die het bedrijf voortzet.

Schooltijd

Als kleuter gaat Kees naar de Prinses Amalia kleuterschool in de Schoolstraat met jufvrouw Van Dissel aan het hoofd. Omdat moeder Joukje al vroeg naar haar werk vertrekt, zet buurmeisje Jet van de Brakel Kees en zijn broertje Gerrit af bij de kleuterschool en ze haalt hen aan het eind van de ochtend ook

weer op. Daarna volgt de lagere school, de Prinses Amaliaschool aan de Spoorstraat. Dagelijks lopen hij en zijn vriendjes Eddy van Maanen uit de Bremstraat en Gerard Brouwer van de Kievitstraat de bekende route.

We gingen tussen de middag altijd thuis warm eten. Moeder kwam in de loop van de ochtend thuis van haar werk en maakte dan het eten klaar. Vader had een zwaar beroep, dus een warme maaltijd was vanzelfsprekend. Hij had een uur pauze tussen 12.00 en 13.00 uur. De meeste klussen waren gewoon in Baarn, hij liep altijd met een handkar vol spullen naar zijn klanten. Alles ging te voet. Soms hielpen we vader bij het trekken van de kar Hoog Baarn in. En daarna snel naar school rennen! Er werd nog nauwelijks gefietst en auto's zag je amper. Ik herinner me nog wel dokter Doyer die met bolhoed op in zijn auto door Baarn reed.

Na de lagere school volgt de mulo (meer uitgebreid lager onderwijs) die in die tijd nog in een gebouw naast de Prinses Amaliaschool zat. De (m)ulo was in de jaren vijftig en zestig een populaire en gangbare opleiding voor arbeiderskinderen,¹ voor wie de weg naar hbs en lyceum niet vanzelfsprekend open lag. Kees behaalt in 1958 het mulodiploma met goede cijfers, alleen Nederlandse taal was wat minder. *Mijn moeder raadde mij aan naar het lyceum te gaan, maar mijn poging om toegelaten te worden mislukte en na de zomervakantie solliciteerde ik bij de rijksbelastingen, een week later kon ik beginnen bij de belastinginspectie*

in Huize Peking aan de Vondellaan.

Aan het werk

Na twee jaar, op zijn 19e, wordt hij opgeroepen voor militaire dienst. Het is dan 1961. De Koude Oorlog is op haar top, Kees komt bij de Koninklijke Luchtmacht en wordt als verbindingsman geplaatst nabij Osnabrück, bij de Nederlandse Nike Hercules-eenheid op de vliegbasis Vörden die onder bevel van de NAVO viel. Kees: *Ik herinner me nog dat prins Bernhard af en toe per helikopter kwam aanvliegen om de manschappen een schouderklopje te verlenen en goede sier te maken. In*

Kees als verbindingsman in de bunker bij vliegbasis Vörden, Duitsland (coll. K. Koffrie).

diezelfde periode ontving de prins zijn eerste Lockheed-steekpenningen.

Na dit Duitse 'avontuur' keert Kees terug in Baarn waar hij weer bij de Belastinginspectie gaat werken. Over het werk zal Kees niet klagen: *Ik deed het met plezier en de mensen werden graag door mij geholpen, maar je verdient er toen het zout in de pap niet.* En inmiddels is Hennie Muller in zijn leven gekomen: Hennie is de zus van Wil, de vriendin van zijn neef Cor (zoon van vaders broer Karel Frederik), ze woont in 's Hertogenbosch en Kees trekt af en toe met neef Cor en vriendin Wil naar de

Noord-Brabantse hoofdstad. En zo is het gekomen... Er volgt een bruiloft op 18 november 1966, de koop van een (Bouwkas)huis² aan de Kennedylaan 115 én een nieuwe baan: bij sigarettenfabrikant Batco aan de Realengracht op de Westelijke Eilanden in Amsterdam. Kostprijsberekeningen maken wordt de taak van Kees, maar hoewel de verdiensten goed zijn, krijgt hij steeds meer weerzin tegen het ongezonde klimaat en het gesjoemel tijdens het productieproces van de sigaretten. *In die tijd ben ik fel anti-roken geworden.* Hij gaat als administrateur in Baarn aan de slag bij hand-

Kees bij zijn geboortehuis, Oosterstraat 64. Achter het huis houdt hij nog altijd zijn duiven (coll. K. Koffrie).

weverij en tapijtknoperij Edward de Cneudt. Het bedrijf, bekend om zijn monumentale wandtapijten, is sinds 1941 gehuisvest in villa *Courbe Voie* aan de Eemnesserweg 97-99. Begin jaren tachtig gaat het steeds slechter met het bedrijf en Kees moet op zoek naar een andere baan. Opnieuw vindt hij werk in Amsterdam, als hoofd administratieve dienst bij een organisatie voor ouderenzorg waar hij tot zijn pensionering blijft werken.

Duivensport

Kees Koffrie heeft één grote passie: duiven! Een passie die hij van huis uit mee heeft gekregen. Grootvader Cornelis hield al duiven bij zijn huis aan de Pompstraat 2. En ook vader Ko bouwde bij hun huis aan de Oosterstraat een duivenhok waar duiven werden gefokt en getraind om mee te kunnen doen aan wedstrijden. Als jong jongetje is Kees niet weg te slaan bij het duivenhok en helpt hij zijn vader. *Ik weet nog goed dat mijn vader in 1956 met een aantal duiven meedeed aan de nationale vlucht Orléans. Op het inschrijfformulier kon je ook kruisjes zetten op geldbedragen en intekenen voor luxe prijzen zoals een gouden horloge en een Alpino snelbrommer. In die tijd kregen duiven nog een gummiring om de poot en als de duif na een lange vlucht op de valplank belandde moest de ring zo snel mogelijk van de poot gehaald worden en in de tijd klok gestopt worden. Vaders duiven vlogen goed, maar omdat het bloed, zweet, tranen én tijd kostte om de prijsduif op de valplank te drijven, greep vader net naast de brommer, maar hij won wel het gouden horloge en een geldbedrag.*

Vaders broer Karel Frederik was 40 jaar secretaris van de Baarnse postduivenvereniging De Pool, die al in 1910 werd opgericht en in die

jaren een clubhuis aan de Oosterstaat/hoek Bremstraat bezat. In 1962 werd de timmermanswerkplaats aan de Ericastraat gekocht en verbouwd tot clublokaal. Kees is vanaf 1988 secretaris van P.V. De Pool. Hij onderhandelt mee over de verkoop van het pand aan de Ericastraat wat resulteert in nieuwbouw op de huidige locatie: Dahliastraat 18. Na het overlijden van de ouders van Kees en Gerrit blijft het huis aan de Oosterstraat in het bezit van beide broers. Het huis verhuren ze, maar het duivenhok met schuur is nog steeds de plek waar Kees zijn duiven houdt en waar hij dagelijks te vinden is voor de verzorging van zijn troeteldieren.

Beeld

Tenzij anders aangegeven, afkomstig uit de beeldbank van de HKB.

Noten

1. Zie b.v. de titel van het boek van Wim Daniëls: *De mulo - de carrièreschool voor het 'gewone' volk.*
2. Eind jaren 1940 is de oprichting van een Bouwkas, die spaargelden van deelnemende burgers gaat beheeren. Met dat geld worden bescheiden woningen gebouwd, de eerste woningen kosten circa f 12.875. Kern van de Bouwkas is dat aan de koper een renteloze lening wordt verstrekt, maar ook dat er geen rente over het spaarsaldo wordt berekend. Een jaar na de oprichting zijn er al 2000 deelnemende spaarders en het Rijk geeft zijn toestemming voor het nieuwe spaarsysteem. Een groeiend aantal gemeenten steekt geld in het fonds; eerst voorname-lijk in Noord-Nederland, later door het hele land. In 1957 wordt de Bouwkas omgevormd tot Bouwfonds Nederlandse Gemeenten; omdat het accent is verschoven naar het verstrekken van hypothecaire leningen worden het sparen en lenen losgekoppeld.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.
Oplage: 850 ex.
Vormgeving en druk:
Aeroprint Digitaal/Drukkerij Bakker Baarn.

Redactie

Henriëtte Beuk
Marjo Stam

VACATURE

E redactie@historischedkringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326, 3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77

E info@historischedkringbaerne.nl
I historischedkringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a, 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo 14-16 u en za 11-13 u of op afspraak. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar oudheidkamer@historischedkringbaerne.nl.

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 19.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de Historische Kring Baerne te Baarn.
Extra bijdragen zijn van harte welkom. Als lid ontvangt u gratis het kwartaalblad *Baerne* en heeft u gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen NL: € 15 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Oudheidkamer HKB, Hoofdstraat 1a; Bruna, Laanstraat 32.
Los exemplaar € 3,50.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischedkringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. J. Baerends (voorzitter)
T (035) 54 228 54

Mw. M. Olthof (secretaris)
T (035) 54 306 65

Dhr. J.M.M. Boers (penningmeester)
T (035) 63 125 45

Algemeen bestuur

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

VACATURE
werkgroep Communicatie

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

Mw. M. Verlaan
coördinator lezingen
M 06 15 418 998

AGENDA

Alle data onder voorbehoud.

Tot sep	Tentoonstelling '125 jaar Baarnsche Courant' in de Oudheidkamer.
4-sep	Cultureel Festival, Open Deuren Route.
11-sep	Opening nieuwe tentoonstelling, onderwerp wordt later bekend gemaakt.
11-sep	Open Monumentendagen
29-nov	Algemene Ledenvergadering in de Herberg van Paulus.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. De redactie heeft er naar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de redactie wenden.

Inruilactie

Korting €1.-
bij inleveren
lege
cartridge*

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG CENTRUM
BAARN
specialisten in beweging

FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
REVALIDATIE
ECHOGRAFIE
SHOCKWAVE

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

**Plus-
praktijk**

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.